

SCHRIFTELIJKE VRAAG

nr. 83

van **CONNER ROUSSEAU**

datum: 22 oktober 2021

aan **WOUTER BEKE**

VLAAMS MINISTER VAN WELZIJN, VOLKSGEZONDHEID, GEZIN EN ARMOEDEBESTRIJDING

Bewegingssensoren in woonzorgcentra - Regelgevend initiatief

In het kader van zorginnovatie besliste het Leuvens woonzorgcentrum (wzc) Booghuys om in de zorgeenheden camera's te plaatsen met bewegingssensoren om alarm te slaan wanneer bewoners 's nachts uit hun bed zouden vallen. Dit als alternatief voor toezicht door een personeelslid dat fysiek door de gangen loopt, in de kamers komt kijken, en eventueel de slaap van de bewoners kan verstoren. Het is ook een systeem dat de privacy van de bewoners tijdens de avond- en nachturen beter respecteert dan surveillance door een personeelslid.

Desondanks bleek bij navraag bij de Vlaamse Toezichtcommissie voor de verwerking van persoonsgegevens (VTC) dat er eigenlijk onvoldoende wetgevend kader was voor zulk een bewakingssysteem in de ouderenzorg. Het systeem leidt dan ook tot een administratieve en legistische onduidelijkheid die tot op vandaag voortduurt. Het woonzorgcentrum is dan ook vragende partij voor een initiatief van de Vlaamse overheid om in een kader te voorzien dat toelaat op een minder invasieve manier het welzijn van de bewoners te monitoren.

1. Beamt de minister dat er voordelen verbonden zijn aan het gebruik van camera's met bewegingssensoren in zorgsettings in plaats van personeelsleden die fysiek toezicht houden?
2. Heeft de minister kennis kunnen nemen van de vraag van wzc Booghuys naar een regelgevend initiatief? Zo ja, hoe staat hij daar tegenover en wat zijn de belangrijke aandachtspunten? Is daarover reeds overleg geweest met de VTC?
3. Indien de minister een beleidsinitiatief overweegt, op welke termijn kan de sector zich hieraan verwachten?

ANTWOORD

op vraag nr. 83 van 22 oktober 2021

van **CONNER ROUSSEAU**

Voor ik over ga tot mijn antwoord op de vragen, is het belangrijk de context zoals deze mij bekend is zo goed mogelijk te omschrijven.

Ten eerste wordt de titel van de vraag best scherp gesteld. Onder "bewegingssensoren" in een woonzorgcentrum zien we in praktijk meestal een set van instrumenten waaronder een positiebadge (bijvoorbeeld verwerkt in een armband of in de kleding), een reeks transmitters die vanuit een vaste plaats signalen uitsturen op basis waarvan de positie van de positiebadge kan worden afgeleid en een ontvanger die op een ethernet LAN-verbinding wordt geïnstalleerd en die de signalen van de verschillende zenders verwerkt. Met deze set kan men programmeren dat wanneer mensen de zorgvoorziening proberen te verlaten, de verzorgers of een wachtdienst verwittigd worden en/of de buitendeuren automatisch in het slot vallen. WZC Booghuys installeerde ook zo'n systeem en werkt met zogenaamde leefcirkels die iemands toegankelijke ruimte bepalen. Daarover spreken we hier niet.

We hebben het ook niet over camera's die op een openbaar domein zijn geplaatst noch over camera's waarmee met wisselend succes pogingen werden ondernomen om bewoners en bekenden in verbinding te brengen met elkaar.

Uw vraag gaat over "camera's met bewegingssensoren". De bewegingssensoren registreren beweging en elke beweging start de opname van camerabeelden.

Een tweede belangrijke verduidelijking is dat deze camera's niet werden geplaatst in de zorgeenheden, maar wel in de kamer van elke bewoner en waarbij de bewegingssensor aan het plafond van de bewonerskamer is bevestigd.

Onafhankelijk van een noodoproep of niet kan men van op afstand de kamer en dus de bewoner in beeld brengen.

Wanneer de zorgverlener naar de kamer gaat en zich daar met zijn badge registreert, schakelt de camera zichzelf uit.

Beelden kunnen niet worden opgeslagen noch bewaard. Beelden zijn zichtbaar op een smartphone en kunnen niet van de ene naar de andere smartphone doorgestuurd worden.

Ten derde ontkende de directie van WZC Booghuys tijdens het inspectiebezoek dat camerabeelden de fysieke verzorgingsronde vervangen.

Ten vierde ben ik het niet eens met de stelling dat het een systeem is dat de privacy van de bewoners tijdens de avond- en nachturen beter respecteert dan surveillance door een personeelslid. Wel integendeel.

U schrijft in uw inleiding op uw vragen dat bij navraag bij de Vlaamse Toezichtcommissie voor de verwerking van persoonsgegevens (VTC) blijkt dat er eigenlijk onvoldoende wetgevend kader is voor zulk een bewakingssysteem in de ouderenzorg. WZC Booghuys spant de wagen voor het paard: het systeem bevindt zich niet in een administratieve en legistische onduidelijkheid. Dergelijke systemen en andere technologische zorg innovatieve technologieën zijn immers belangrijk om beleidsmatig te bepalen en het maatschappelijk draagvlak ervoor te ontdekken.

Sta me toe uw 2de vraag eerst te beantwoorden.

WZC Booghuys zegt contact te hebben gehad met de Vlaamse Toezichtscommissie voor de verwerking van persoonsgegevens (VTC) maar kon -ook bij uitdrukkelijke opvraag- geen formeel verslag van dat initiële overleg voorleggen. Zij dienden wel een eerste DPIA (Data Protectie Impact Analyse) bij hen in. Als reactie op hun advies werkt WZC Booghuys aan een nieuwe DPIA die zij opnieuw aan de VTC zullen voorleggen. Tot op vandaag geldt dus de Algemene Verordening Gegevensbescherming. Zij pleiten voor een regelgevend initiatief maar daar heb ik tot op dit moment geen weet over.

In dit verband is nog geen contact geweest met de VTC.

Mijn standpunt in deze kwestie is als volgt:

Om camera's geoorloofd te gebruiken, moeten verschillende voorwaarden worden vervuld:

- 1) Ze moeten dienen voor de bescherming van de gezondheid
- 2) Het systeem moet wettelijk toegelaten zijn
- 3) Het moet noodzakelijk zijn
- 4) Het gebruik ervan moet proportioneel zijn.
- 5) Zo minimaal ingrijpend in de persoonlijke levenssfeer als mogelijk.

Ik verduidelijk mijn standpunt.

Bescherming van de gezondheid. Wat zijn de criteria om tot het gebruik van een camera over te gaan? WZC Booghuys voorziet de technologie in elke kamer, voor elke bewoner. Hoe verloopt de beslissingsprocedure en wie beslist? Wie wordt betrokken bij de besluitvorming? Hoe wordt de beslissing geformaliseerd? Wie oefent controle uit op de geoorloofde toepassing ervan?

De noodzaak van camera's. Een basisprincipe van goede zorg, zeker voor mensen met dementie, blijft "warme zorg". Het inzetten van camera's kan kwaliteitsverlies veroorzaken als camera-toezicht de fysieke aanwezigheid van zorgverleners bij de bewoner zou vervangen. Het begrijpen van motieven dat mensen bewegen en dat toelaten en aanvaarden, kan naar de achtergrond verschuiven.

Proportionaliteit en subsidiariteit. Het gebruik van camera's moet worden gereserveerd voor de gevallen waarin het zich opdringt in het belang zelf van de bewoner, namelijk wanneer de afwezigheid van een camera de bewoner benadeelt (bijvoorbeeld omdat het zijn gezondheid in gevaar brengt en dus zeker niet als valpreventie) en niet uitsluitend in het belang van zijn omgeving, laat staan de personeelsomkadering.

Ook beperking van de maatregel in de tijd en herzienbaarheid zijn van belang bij het toepassen van camera's.

Wettelijkheid. De wet van 21 maart 2007 tot regeling van de plaatsing en het gebruik van bewakingscamera's en zijn wijzigingen en CAO 68 in verband met camerabewaking op de werkvloer, vormen momenteel de regelgeving op vlak van gebruik van camera's. We zullen bewaken of deze regelgeving moet evolueren voor de toepassing in gezondheids- en welzijnszorg. Daarbij moeten basiswaarborgen en procedurewaarborgen bewaakt worden. Flanders Care kan vanuit haar specifieke opdracht ook nieuwe evoluties signaleren zodat we proactief het nodige beleidskader kunnen bepalen.

Tenslotte is het ondenkbaar dat de persoon in kwestie, de resident, niet zou geïnformeerd worden vooraf of zijn toestemming niet zou bekomen worden. Indien of naarmate de bewoner daarover zelf niet kan beslissen, is de vertegenwoordiging van de bewoner van belang, zeker in deze aangelegenheid.

Tenslotte beantwoord ik ook graag uw eerste vraag.

Ik kan op dit moment, gegeven de context en het huidige beleid en bij afwezigheid van een specifieke regelgeving die ook noodzakelijke randvoorwaarden bepaalt voor het gebruik van camera's, niet bevestigen dat er voordelen verbonden zijn aan het gebruik van camera's met bewegingssensoren in woonzorgcentra in plaats van personeelsleden die fysiek toezicht houden. Het belang van een regulier zichtbaar en nabij contact met de

zorgbehoevenden en de mogelijkheid tot communicatie mag niet uit het oog verloren worden.

Ook op vlak van efficiënte allocatie van personele middelen is dit nog zeer de vraag momenteel. Moet personeel worden vrijgesteld om camera-beelden te kunnen bekijken? Moet daarvoor specifiek personeel worden tewerkgesteld en zo ja: met welke competenties dan? Is het deze functie die de zorgverleners best ondersteunt? Is het noodzakelijk zorgverleners op te leiden in ICT en de toepassing ervan? Vinden we het geoorloofd dat zorgverleners -tijdens hun zorg aan een persoon- "gestoord worden" en eerst kennis moeten nemen van beelden van een andere te verzorgen bewoner?

In de regelmatige overlegmomenten die we hebben met de sector, zal de problematiek geagendeerd worden en getoetst op de wenselijkheid en prioriteit om een beleidskader vast te stellen. Een concrete timing daarvoor zal met hen overlegd worden.